

Baltijos jūros reģiono pasienio
identiteto stiprinimas

BENDRADARBIAVIMO JAUNIMUI KŪRIMAS

GALUTINĒ ATASKAITA

**BALTIC SEA
YOUTH**

STRENGTHENING THE IDENTITY
IN THE BALTIC SEA REGION

Ataskaita buvo parengta projekto pavadinimu
„Strengthening the identity of the Baltic Sea Region borderlands.
Building cooperation for the youth”
finansowanego przez Radę Państw Morza Bałtyckiego.

Ataskaitą parengė ir sudarė:
Estija – Vladimir Sazonov (Tartu universitetas)
Lietuva – Jaroslav Dvorak (Klaipėdos universitetas)
Latvija – Lilita Seimuškāne (Latvijos universitetas Rygoje)
Lenkija – Marcin Chelminiak, Wojciech Kotowicz,
Wojciech T. Modzelewski, Waldemar Tomaszewski, Krzysztof Żęgota,
Arkadiusz Żukowski (Varmijos-Mozūrų universitetas Olsztynie)

Viršelis ir maketavimas: Leon Krakowiak

Grupa Wydawnicza FNCE

ISBN 978-83-68074-43-7
Poznań 2024

Projekto tikslas – skatinti tarptautinį jaunimo bendradarbiavimą kaip metodą, remiant regioninį identitetą, taip skatinant priėmimą ir toleranciją švietimo ir akademinėje aplinkoje, skatinant demokratines vertybes tarp jaunimo. Kiekvieno projekto ateitis priklauso nuo jaunimo, todėl itin svarbus projekto tikslas yra suaktyvinti jaunos žmones ir ugdyti jų norą aktyviai įsitraukti į politinius bei socialinius procesus. Baltijos jūros regionas vaidina svarbų vaidmenį šiandieninėje Europoje, nes tai yra sritis, kurioje šiuo metu vyksta esminiai socialiniai, ekonominiai, kultūriniai, politiniai ir saugumo pokyčiai, susiję su Europiniais integracijos procesais. Baltijos jūros regione plėtojamos bendradarbiavimo formos gali tapti pavyzdinis modelis sprendimams, kurie gali būti pritaikomi ir kituose regionuose.

Pirmiausiai turėtume apibrėžti, kas yra tapatybė. Yra daug apibrėžimų ir, pavyzdžiui. Pagal „*Britannica*“ žodyną, tapatybė apibūdinama kaip „savybės, įsitikinimai ir t.t. dėl kurių konkretus asmuo ar grupė skiriasi nuo kitų“¹. Dabartiniais neramiais laikais, kuomet Rusija 2022 metais užpuolė Ukrainą ir pradėjo plataus masto karą, bei dar anksčiau, kai prieš 8 metus Rusija atakavo Ukrainą ir 2014 metais aneksavo Krymą, tapatybė saugumo srityje tapo itin svarbi. Šių įvykių fone, Rusija naudoja informacinę įtaką prieš visus Vakarų – ypač Baltijos regione – siekdama sukurti konfliktą tarp skirtingų tapatybių, ypač propagandiniiais pranešimais plėtodama rusofobijos temą.

Todėl tapatybė yra labai svarbi, dėl saugumo bei atsparumo žalingai dezinformacijai požiūriu, ypač jauniems žmonėms, kurie pasaulėžiūros formavimosi metu yra gana jautrūs išorės poveikiui. Labai svarbu rasti tinkamus mechanizmus, atsakomąsias ir kitas priemones, kad apsaugoti juos nuo priešiškos Rusijos propagandos.

¹ „*Britannica*“ žodynas. *Tapatybė*. <https://www.britannica.com/dictionary/identity> [žiūrėta 2023 m. spalio 29 d.].

Baltijos regiono tapatybės pasienio šalyse apklausos analizė

Apklausa atlikta laikantis etikos principų, atliekant mokslinį tyrimą. Ji atsižvelgia ir gerbia principus, išdėstytus tarptautiniuose „Helsinkio Deklaracijos“, „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos“, „Europos Tarybos žmogaus teisių ir biomedicinos konvencijos“ bei atitinkamuose Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos dokumentuose.

Lenkijos atvejis

2023 metais gegužės 5 – birželio 30 dienomis, buvo atlikta jaunimo apklausa „Baltijos jūros regiono pasienio identiteto stiprinimas. Bendradarbiavimo jaunimui kūrimas“.

APKLAUSOS IMTIS: 141 respondentas (studentai ir moksleiviai).

APKLAUSOS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LYTĮ: apklausoje dalyvavo 84 vyrai (60%) ir 57 moterys (4%).

RESPONDENTŲ AMŽIUS: nuo 17 iki 30 metų.

ANKETOS PLATINIMO BŪDAI: anketa paskelbta elektroninėje

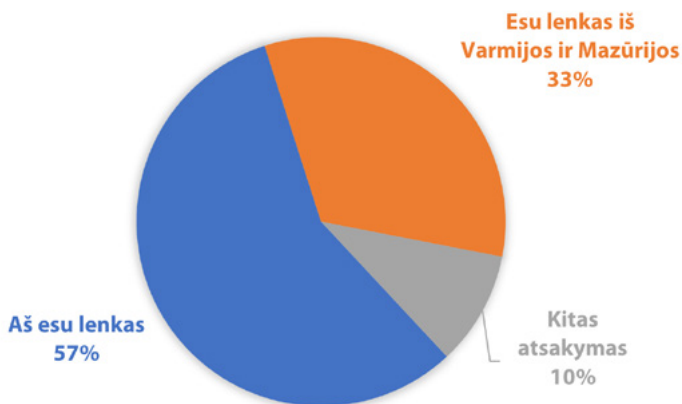
PLATFORMOJE: https://docs.google.com/forms/d/162BpU2xWgE-9n4O88d5SR3AXsOH5RkMeOyTtjm_tUwgs/edit?pli=1

RESPONDENTŲ GYVENAMOJI VIETA: dauguma respondentų (37,6%) nurodė, kad gyvena kaime, 22,7% mieste, kuriame gyvena nuo 10 iki 50 tūkst. gyventojų, 19,1% respondentų mieste, kuriame gyvena nuo 100 iki 200 tūkst. gyventojų, 7,8% respondentų mieste, kuriame gyvena iki 10 tūkst. gyventojų, 6,4% respondentų miestuose, kuriuose yra nuo 50 iki 100 tūkst. gyventojų, ir 6,4% respondentų miestuose, kuriuose gyvena daugiau nei 200 tūkst. gyventojų.

Atsakymai (rezultatai)

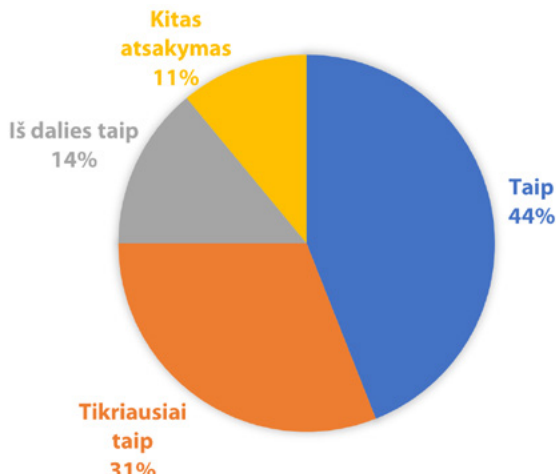
1. Kaip apibūdintumėte savo tautinę/etninę tapatybę?

57% respondentų save įvardijo kaip lenką, be jokių papildomų patikslinimų. 10,3% buvo prisistatė kaip lenkai iš Varmijos ir Mazūrijos regiono.

2. Ar jaučiate ryšį su savo gyvenamąja vieta?

Dauguma respondentų nurodė ryšį su savo gyvenamąja vieta – 44% atsakė „taip“, 31% „tikriausiai taip“ ir 14% „iš dalies taip“.

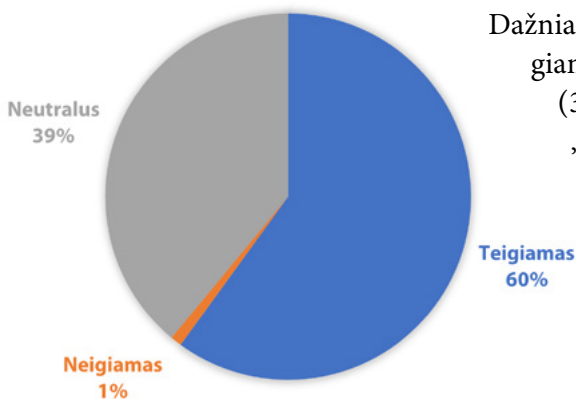

3. Kuri Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis, jūsų nuomone, yra svarbiausia?

Svarbiausiomis Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritimis respondentai laiko karines grėsmes iš Rusijos ir prekybinį bendradarbiavimą. Be to, kai kurie respondentai pabrėžė natūralios gamtos išsaugojimo svarbą.

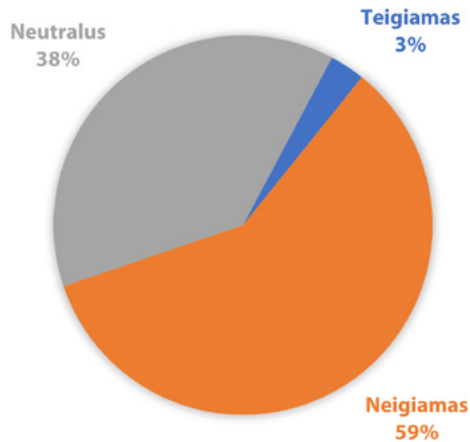
4. Koks jūsų požiūris į Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę)?

Dažniausi atsakymai buvo „teigiamai“ (60%) ir „neutraliai“ (39%), ir tik 1% atsakė „neigiamai“.

5. Koks jūsų požiūris į Rusijos visuomenę?

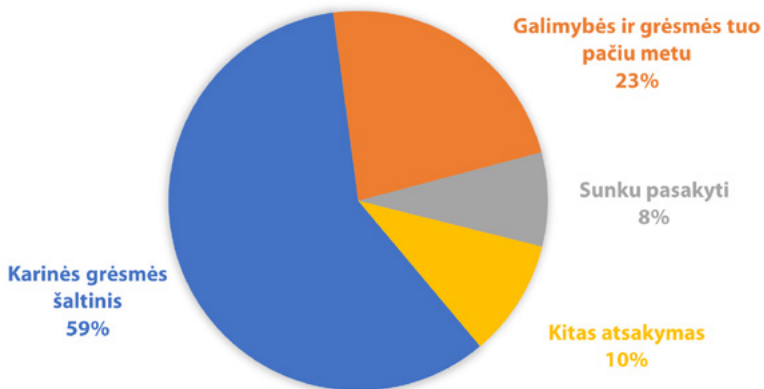
Dauguma (59%) atsakė, kad jų požiūris į Rusijos visuomenę yra neigiamas, 38% atsakė, kad jis yra neutralus ir tik 3% atsakė, kad teigiamai.

6. Jūsų nuomone, kaimynystė su Rusija yra:

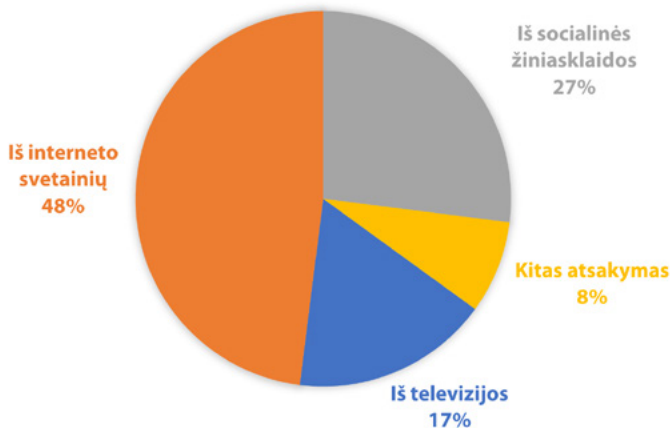
Tarp atsakymų, du populiariausi buvo:

- Rusija yra karinių grėsmių šaltinis – 59%;
- kaimynystė su Rusija suteikia šansų ir grėsmių vienu metu – 23%.

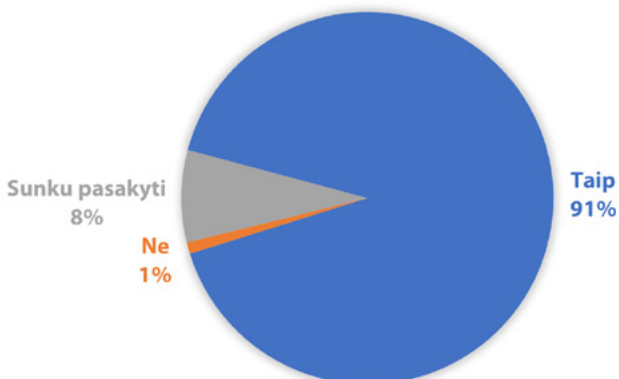
7. Iš kur daugiausiai semiatės informacijos apie dabartinius socialinius ir politinius įvykius?

Populiariausias informacijos šaltinis buvo „internetu svetainės“ – 48%. Antras populiariausias pasirinkimas buvo „socialiniai tinklai“ – 27%. Tik 17% studentų nurodė, kad informaciją gauna iš televizijos. Laikraščius ir radiją naudojami tik nedidelė dalis respondentų (8%).

8. Ar matote netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šiuolaikiniame pasaulyje?

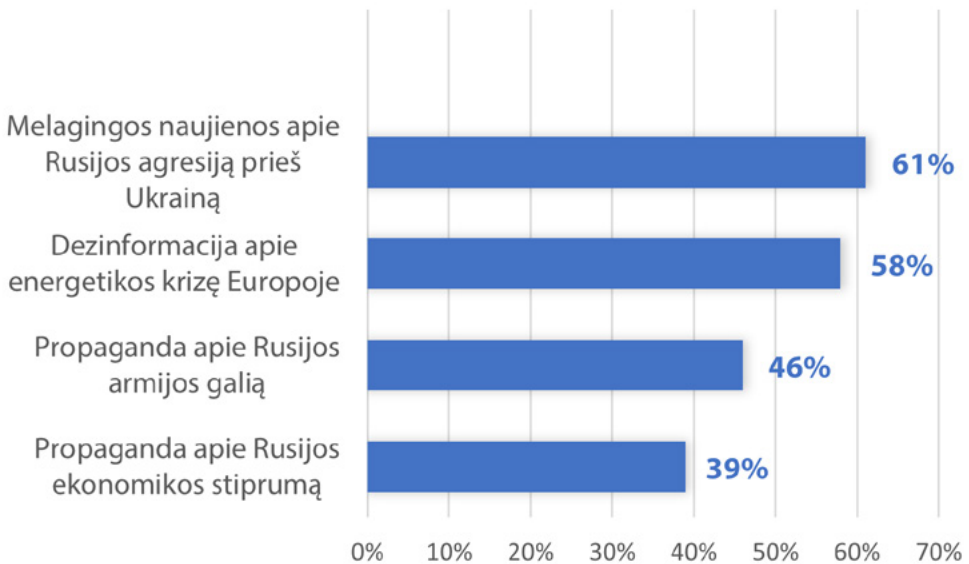
Didžioji dauguma (91%) respondentų į klausimą atsakė „taip“ ir tik 8% atsakė „sunku pasakyti“ ir 1% „ne“. Respondentai įžvelgia netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šių dienų pasaulyje.

9. Su kokiais Rusijos dezinformacijos ir netikrų naujienų pavyzdžiais teko susidurti?

Atsakymuose dažniausiai buvo nurodomi šie variantai:

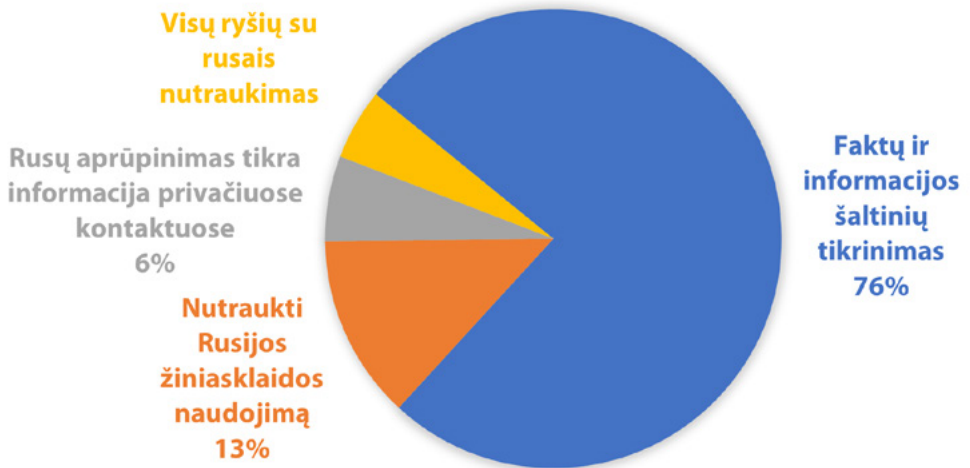
- propaganda apie Rusijos kariuomenės galią – matė 61% respondentų;
- netikros naujienos apie Rusijos agresiją Ukrainoje – matė 58% respondentų;
- propaganda apie Rusijos ekonomikos galią – matė 46% respondentų;
- dezinformacija apie energetikos krizę Europoje – matė 39% respondentų.

10. Koks yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis?

Populiariausi atsakymai buvo:

- faktų ir informacijos šaltinių tikrinimas – nurodė 76% respondentų;
- nustoti naudotis Rusijos medijų priemonėmis – nurodė 13% respondentų.

Lietuvos atvejis

2023 metais, balandžio 23 – spalio 20 dienomis, vyko jaunimo apklausa „Baltijos jūros regiono pasienio identiteto stiprinimas. Bendradarbiavimo jaunimui kūrimas“.

APKLAUSOS IMTIS: 211 respondentų (studentai ir moksleiviai)

APKLAUSOS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LYTĮ: apklausoje dalyvavo 52 vyrai (24,7%) ir 159 moterys (75,3%).

VIDUTINIS APKLAUSOS DALYVIŲ AMŽIUS: buvo 27,4 metų.

ANKETOS PLATINIMO BŪDAI: anketa publikuota elektroninėje platformoje <https://www.manoapklausa.lt/> ir buvo platinama jau anksčiau surinktais Klaipėdos universiteto jaunimo organizacijų ir studentų grupių el. laiškais, taip pat buvo pateikti ir popieriniai klausimynai Klaipėdos universiteto studentams bei Klaipėdos mokyklų mokiniams. Popierinių anketų duomenys buvo įvesti į anksčiau minėtą elektroninę platformą.

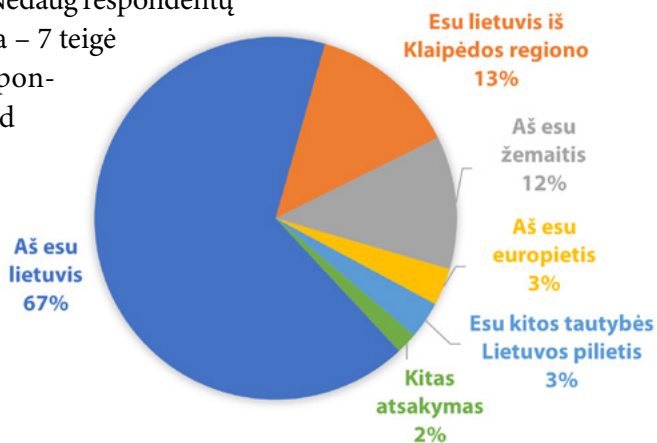
RESPONDENTŲ GYVENAMOJI VIETA: Dauguma respondentų (43,6%, N=92) nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena nuo 100 iki 200 tūkst. gyventojų, 40 respondentų (19%) nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena nuo 10 iki 50 tūkst. gyventojų ir 35 respondentai (16,6 proc.) nurodė, kad gyvena kaime. 18 respondentų (8,5%) gyvena mieste, kuriame gyvena daugiau nei 200 000 gyventojų. Likę respondentai gyvena miestuose, kuriuose gyvena nuo 50 iki 100 tūkst. gyventojų (4,3%, N=9) ir miestuose iki 10 tūkst. gyventojų (8%, N=17).

Atsakymai (rezultatai)

1. Kaip apibūdintumėte savo tautinę/etninę tapatybę?

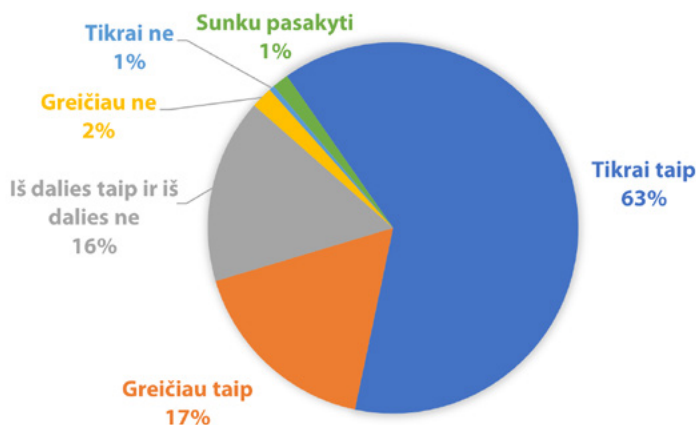
Daugiausiai respondentų (67% – 140 atsakymų) nurodė, kad yra lietuviai, 28 respondantai (13%) – Klaipėdos krašto lietuviai, 25 respondantai (12%) – iš Žemaitijos. Nedaug respondentų save tapatino su Europa – 7 teigė

esą europiečiai, 7 respondantai pažymėjo, kad yra Lietuvos piliečiai, bet kitos tautybės. Tik 4 respondantai pasirinko „kita“ – nurodydami, kad yra, pavyzdžiui: žydai, aukštaičiai, kuršiai.

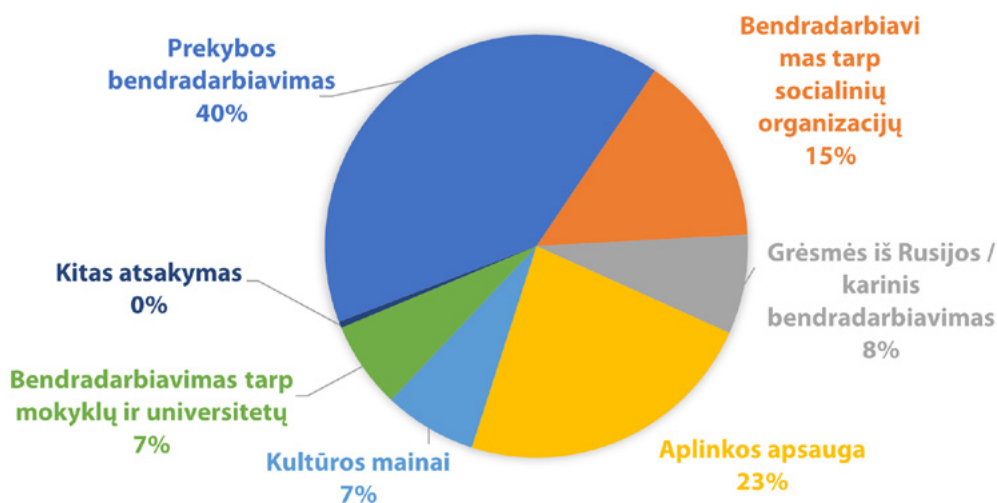
2. Ar jaučiate ryšį su savo gyvenamąja vieta?

Didžioji dalis apklausos respondentų (63%, N=133) pažymėjo, kad neabejotinai jaučia ryšį su savo gyvenamąja vieta. „Labiau taip“ atsakė 36 respondantai (17%), „iš dalies taip“ ir „iš dalies ne“ – 34 respondantai (16%). Nedaug respondentų abejojo, nežinojo arba jiems buvo sunku pasakyti (iš viso 4%, N=8).

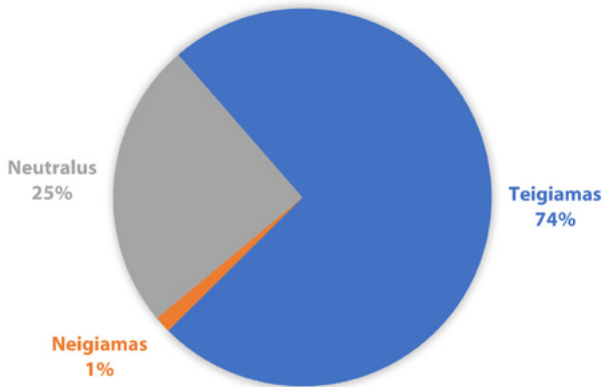
3. Kuri Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis, jūsų nuomone, yra svarbiausia?

Apklausoje rezultatai rodo, kad dauguma studentų ir moksleivių mano, kad svarbiausia Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis yra prekyba (taip mano 85 respondentai – 40%). 49 respondentai mano, kad bendradarbiavimas yra svarbus aplinkos apsaugos srityje, o dar 31 respondentas pažymėjo, kad svarbu bendradarbiauti socialinėms organizacijoms. Tik 16 respondentų pažymėjo, kad Baltijos jūros baseino šalys turi bendradarbiauti dėl Rusijos/karinio bendradarbiavimo grėsmės. Kultūriniai mainai taip pat sulaukė nedaug atsakymų, nes tik 15 respondentų pasirinko šį atsakymą, o 14 respondentų manė, kad mokyklos ir universitetai turėtų bendradarbiauti.

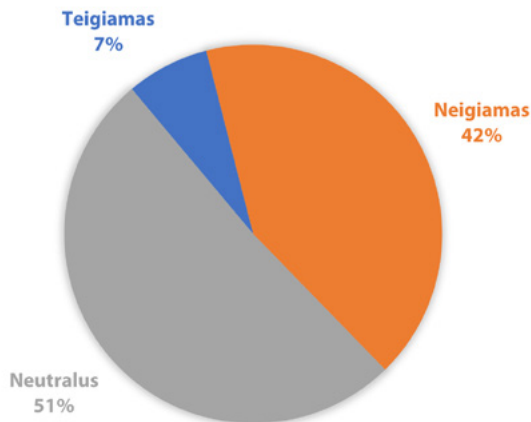
4. Koks jūsų požiūris į Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę)?

Net 156 respondentai (74%) teigiamai vertina Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę). Neutraliai nusiteikę 52 respondentai (25%), o neigiamai tik 3 apklausiamieji.

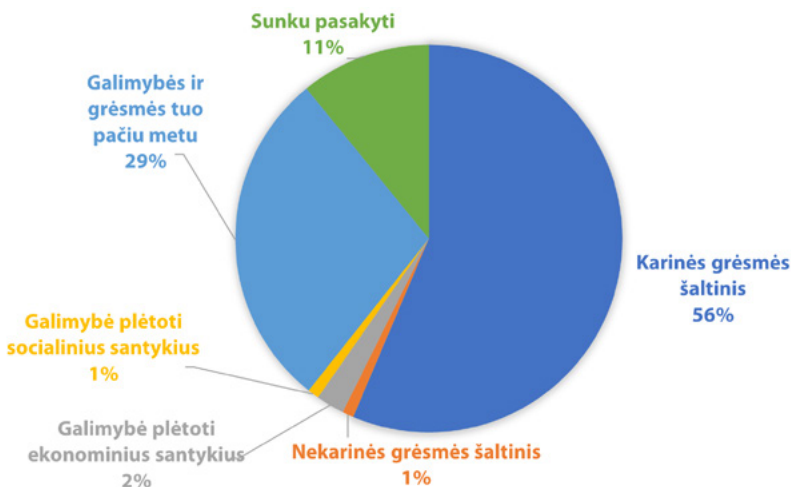
5. Koks jūsų požiūris į Rusijos visuomenę?

Atsakydami į šį klausimą, 108 respondentai (51%) nurodė, kad jų požiūris yra neutralus, 88 respondentai (42%) neigiamai ir 15 respondentų (7%) teigiamai.

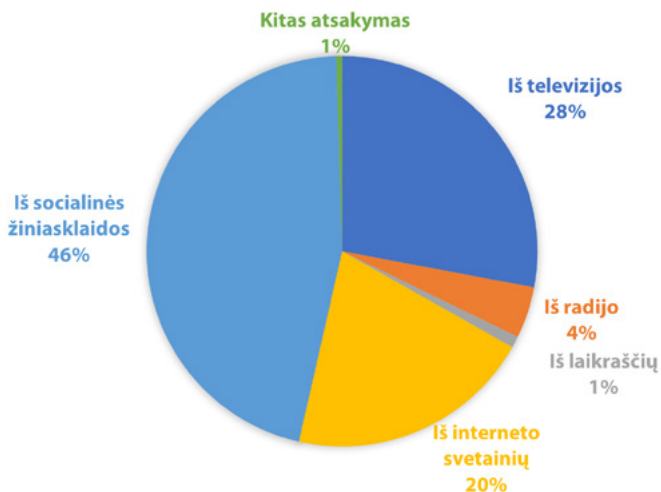

6. Jūsų nuomone, kaimynystė su Rusija yra:

Daugiausiai respondentų (56%, N=119) pasirinko atsakymą, kad Rusija yra karinių grėsmių šaltinis. Tačiau įdomu tai, kad beveik 30% (60 respondentų) matė ir galimybes, ir grėsmes, esant kaimynystėje su Rusija. Dar 23 respondentams buvo sunku pasakyti.

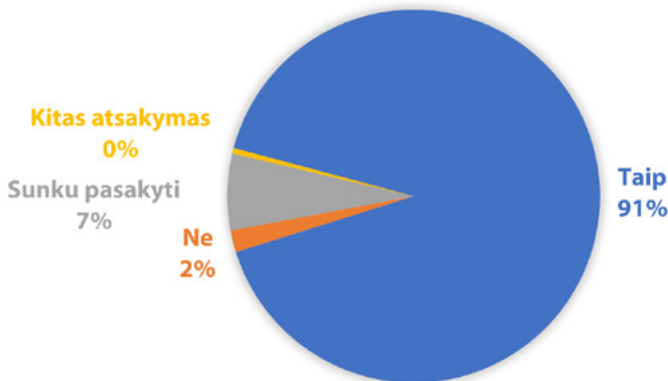
7. Iš kur daugiausiai gaunate informacijos apie dabartinius socialinius ir politinius įvykius?

Kaip rodo gauti rezultatai, pagrindinis studentų ir moksleivių informacijos šaltinis yra socialiniai tinklai – beveik pusė respondentų (N=97) pasirinko šį atsakymą. Kitas svarbus informacijos šaltinis yra televizija. Šis informacijos apie socialinius ir politinius įvykius šaltinis buvo svarbus maždaug ketvirtadaliui respondentų (N=59). Trečioje vietoje yra interneto svetainės ir tai nurodė 43 respondentai. Radiją ir laikraščius iš viso palankiai įvertino tik 11 respondentų (5%). Gauti rezultatai atspindi panašias tendencijas, kurias nustatėme ir 2020–2021 metais, Klaipėdos jaunimo politinio raštingumo tyrime. Apklausa buvo atlikta įgyvendinant projekto „Klaipėda – Europos jaunimo sostinė 2021“ veiklas ir dauguma jaunuolių nurodė, kad informaciją apie politiką gauna iš televizijos žinių ir laidų, antra vieta buvo socialiniai tinklai, trečia internetiniai portalai².

8. Ar matote netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šiuolaikiniame pasaulyje?

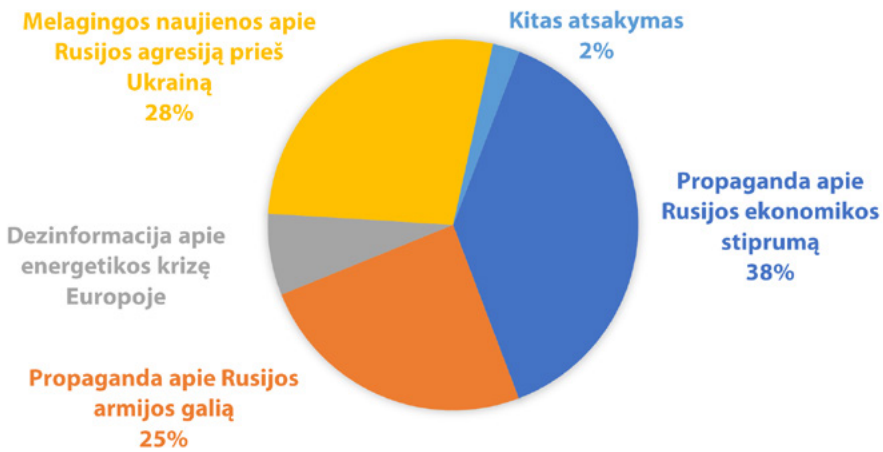
Apklausoje respondentų buvo klausama, ar šiandieniniame pasaulyje jie mato netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes. Kaip matome, 192 respondentai (91%) nurodė, kad „taip, mato“, 14 respondentų (7%) nurodė, kad „sunku pasakyti“, tik 4 nurodė, kad nemato ir tik 1 respondentas pasirinko atsakyti „kita“, bet nepaaiškino, kas tai yra.

² *European Youth Capital*, <https://www.youthforum.org/topics/youthcapital>

Su kokiais Rusijos dezinformacijos ir netikrų naujienų pavyzdžiais susidūrėte?

Analizuojant gautus atsakymus matyti, kad dauguma respondentų (38%, N=81) mano, kad Rusija skelbia propagandą apie Rusijos ekonomikos galią, dar 58 respondentai (28%) pasirinko atsakymą, kad Rusija skelbia melagingas žinias apie Rusijos agresiją prieš Ukrainą, o 52 respondentai atsakė, kad Rusija skelbia propagandą apie Rusijos kariuomenės galią.

9. Koks yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis?

Daugiau nei pusė respondentų (N=138) mano, kad faktų ir informacijos šaltinių tikrinimas yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis. 35 respondentai manė, kad geriau nutraukti visus ryšius su rusais, 21 respondentas pažymėjo, kad būtina nustoti naudotis Rusijos medijų priemonėmis. Dar 13 respondentų nurodė, kad rusams reikia teikti tikrą informaciją privačiais kanalais. Tie, kurie atsakė „kita“, savo pasirinkimo nepaaiškino.

Latvijos atvejis

2023 metais, nuo gegužės pabaigos iki birželio, vyks jaunimo apklausa „Baltijos jūros regiono pasienio identiteto stiprinimas. Bendradarbiavimo jaunimui kūrimas“.

APKLAUSOS IMTIS: 139 respondentai (studentai ir moksleiviai).

APKLAUSOS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LYTĮ: apklausoje dalyvavo 71% moterų ir 29% vyrų.

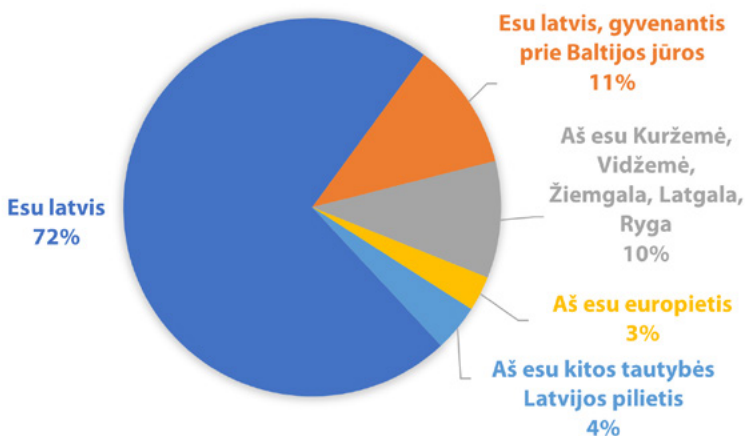
ANKETOS PLATINIMO BŪDAI: per mokyklas ir universitetus.

RESPONDENTŲ GYVENAMOJI VIETA: dauguma respondentų (46%) nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena daugiau nei 200 tūkst. gyventojų, 22% respondentų mieste, kuriame gyvena nuo 10 iki 50 tūkst., ir 16% respondentų kaime. 9% respondentų gyvena mieste, kuriame gyvena iki 10 000 gyventojų. 6% respondentų gyvena miestuose, kuriuose gyvena nuo 50 iki 100 tūkst. gyventojų, o 1% nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena nuo 100 iki 200 tūkst. gyventojų.

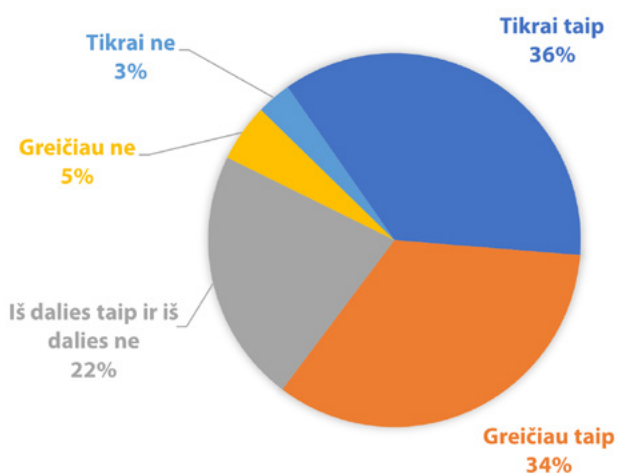
Atsakymai (rezultāti)

1. **Kaip apibūdinātumēte savo tautinę/etninę tapatybę?**

Didžioji dalis respondentų save laiko latvisais (%), nomaža dalis – latvisais, gyvenančiais prie Baltijos jūros (11,5%). Be to, mažesnis procentas identifikuojausi su specifinėmis Latvijas reģioninēm tapatybēm.

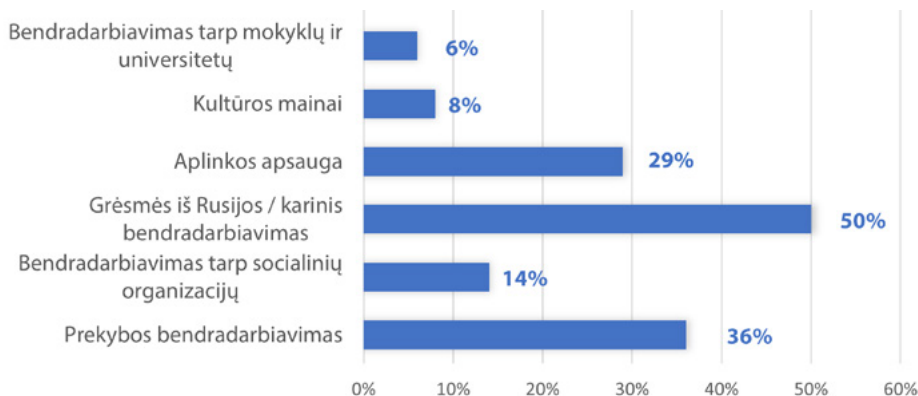
2. **Ar jaučiate ryši su savo gyvenamajā vietā?**

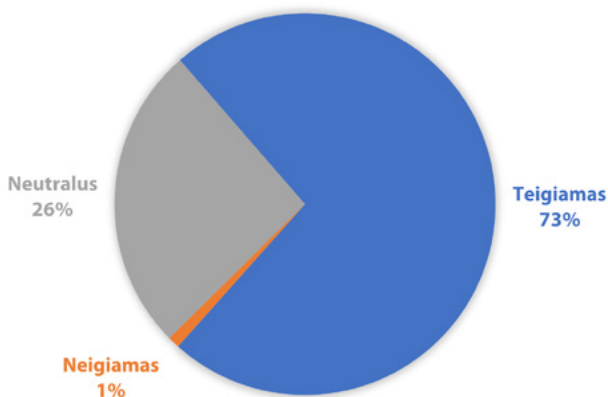
Daugelis respondentu išreiškē stiprū ryši su savo gyvenamajā vietā, o 70% nurodē, kad jie neabejotinai arba labiau yra linkē jauti ryši. Ir atvirkščiāi, mažuma respondentu (9%) teigē, kad jie veikiāu arba tikai ne jaučiā ryši su savo gyvenamajā vietā.

3. Kuri Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis, jūsų nuomone, yra svarbiausia?

Atsižvelgiant į vykstantį karą tarp Rusijos ir Ukrainos, apklausos metu buvo klausiama respondentų apie grėsmes ir Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo svarbą. Pažymėtina, kad nemaža dalis (50%) kaip svarbiausią bendradarbiavimo sritį pabrėžė „Rusijos ir karinio bendradarbiavimo grėsmes“, pabrėžiant apčiuopiamą susirūpinimą dėl saugumo ir gynybos regione. Be to, respondentai pripažino ir kitų bendradarbiavimo formų svarbą: 29% pabrėžė „aplinkos apsaugą“, 36% „prekybinį bendradarbiavimą“, 14% „bendradarbiavimą tarp socialinių organizacijų“, 8% „kultūrinius mainus“ ir 6% mokyklų ir universitetų bendradarbiavimą.“

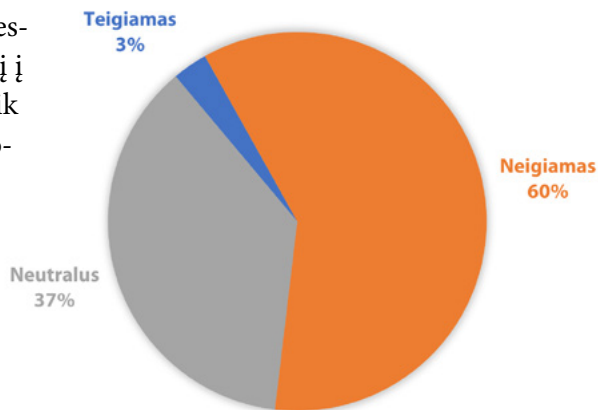
4. Koks jūsų požiūris į Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę)?

Dauguma respondentų teigiamai vertina Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę), teigiamai vertina 73%.

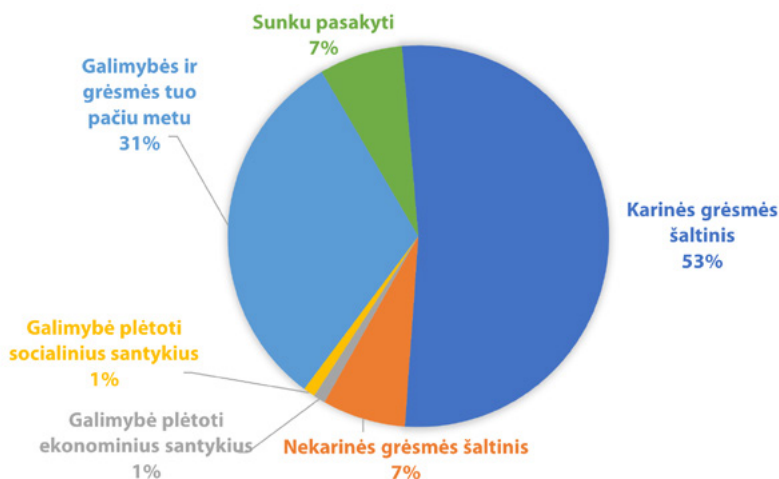
5. Koks jūsų požiūris į Rusijos visuomenę?

Priešingai nei kitur, dauguma respondentų turi neigiamą požiūrį į Rusijos visuomenę (59,7%), o tik nedidelė dalis turi teigiamą požiūrį (2,9%).

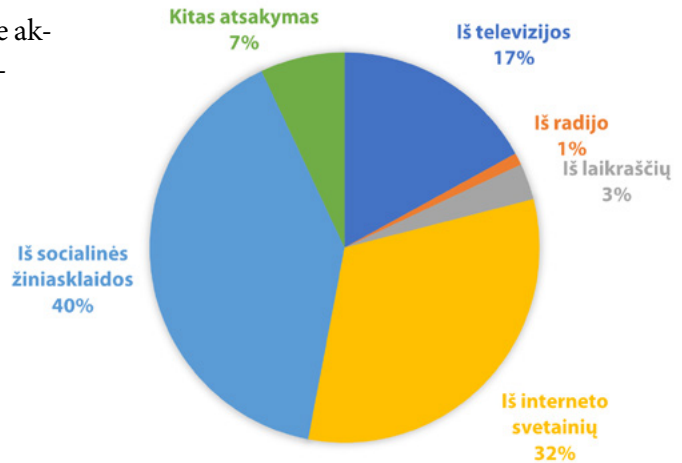
6. Jūsų nuomone, kaimynystė su Rusija yra:

Nemaža dalis respondentų kaimynystę su Rusija suvokia kaip karinių grėsmių šaltinį.

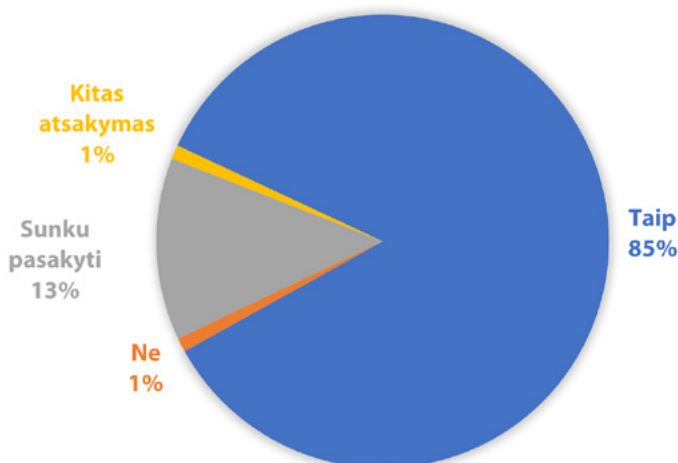
7. Iš kur daugiausiai gaunate informacijos apie dabartinius socialinius ir politinius įvykius?

Dažniausi informacijos apie aktualius socialinius ir politinius įvykius šaltiniai yra socialiniai tinklai (40%) ir interneto svetainės (32%). Taip pat naudojami tradiciniai žiniasklaidos šaltiniai, tokie kaip televizija (23%) ir laikraščiai (4%), tačiau rečiau.

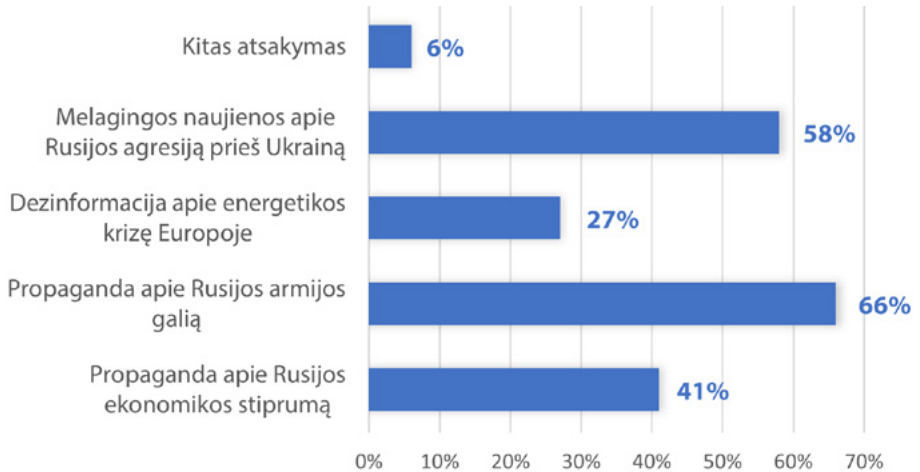
8. Ar matote netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šiuolaikiniame pasaulyje?

Didžioji dauguma respondentų (85%) išvelgia melagingų naujienų ir dezinformacijos grėsmę šiuolaikiniame pasaulyje.

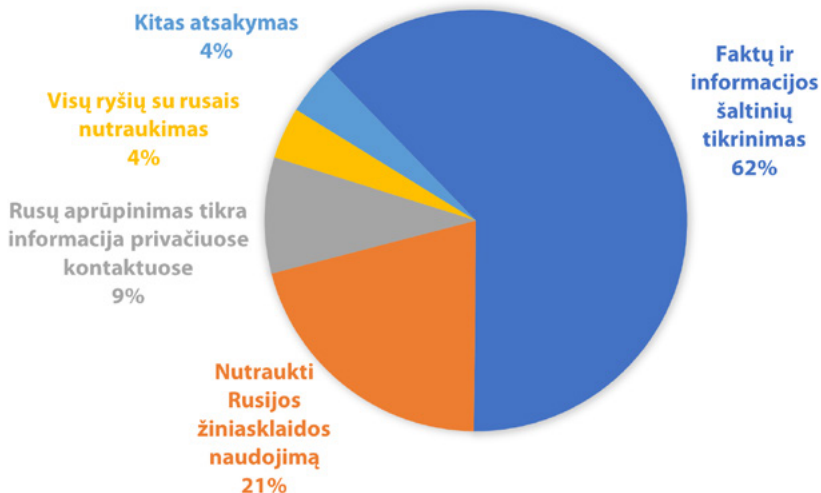

9. Su kokiais Rusijos dezinformacijos ir netikrų naujienų pavzdžiais susidūrėte?

Respondentai minėjo susidūrę su Rusijos dezinformacija ir netikromis naujienomis, susijusiomis su keliomis temomis, įskaitant Rusijos agresiją Ukrainoje, Rusijos ekonomiką, socialinius įvykius ir COVID-19.

10. Koks yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis?

Kalbant apie kovą su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis, apklausa atskleidė, kad dauguma Latvijos jaunimo respondentų akcentuoja faktų tikrinimo ir kritinio informacijos šaltinių vertinimo svarbą kaip efektyviausią metodą, 63% palaiko tokį metodą. Be to, 21% siūlo nustoti naudoti Rusijos medijų priemonėmis kaip atsakomąją priemonę, o 9% tiki tikslios informacijos teikimu rusams per asmeninius kontaktus. Tik 4% pasisako už visų ryšių su Rusijos visuomene nutraukimą kaip priemonę šiai problemai spręsti.

Estijos atvejis

2023 metais, spalio 1 – spalio 30 dienomis, vyko jaunimo apklausa „Baltijos jūros regiono pasienio identiteto stiprinimas. Bendradarbiavimo jaunimui kūrimas“.

APKLAUSOS IMTIS: 272 respondentai (studentai) iš Estijos mokymo įstaigų ir studentai iš įvairių Estijos universitetų (BA., MA. ir DAK.).

APKLAUSOS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LYTĮ: apklausoje dalyvavo 52 vyrai (31,9%) ir 159 moterys (68,1%).

RESPONDENTŲ AMŽIUS APIE: 17/18-30 metų.

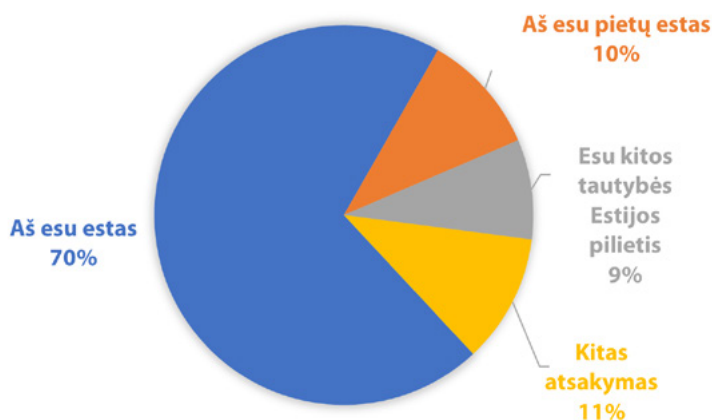
ANKETOS PLATINIMO BŪDAI: anketa buvo paskelbta elektroninėje platformoje: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe9ns-TOsV8EeGo-ETUouXdMdi4SOhjjsO2MLkqAKYGFNwMc7g/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0&pli=1>

RESPONDENTŲ GYVENAMOJI VIETA: Dauguma respondentų (38,5%) nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena nuo 50 iki 100 tūkst. gyventojų, 21,5% respondentų nurodė, kad gyvena mieste, kuriame gyvena daugiau nei 200 tūkst. gyventojų, 20,4% gyvena kaime, 12,2% respondentų gyvena mieste, kuriame gyvena nuo 10 iki 50 tūkst. gyventojų, 7,4% respondentų gyvena miestuose, kuriuose gyvena iki 10 tūkst.

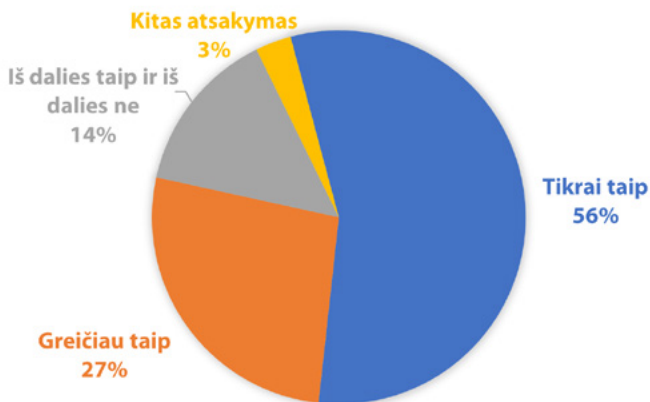
Atsakymai (rezultatai)

1. Kaip apibūdintumėte savo tautinę/etninę tapatybę?

70,2% respondentų save įvardijo estais, be jokių papildomų patikslinimų. 10,3% save laikė pietų estais (*lõuna-estlane*). 8,5% save nurodė kitos tautybės Estijos piliečiais. Tik keli procentai respondentų save įvardijo kaip europiečius, Šiaurės estus ir estus iš dviejų didžiausių salų (Saaremaa ir Hiiumaa). Keletas procentų apklaustųjų save įvardijo kaip asmenis, kilusius iš Rusijos, bet gyvenančius Estijoje.

2. Ar jaučiate ryšį su savo gyvenamąja vieta?

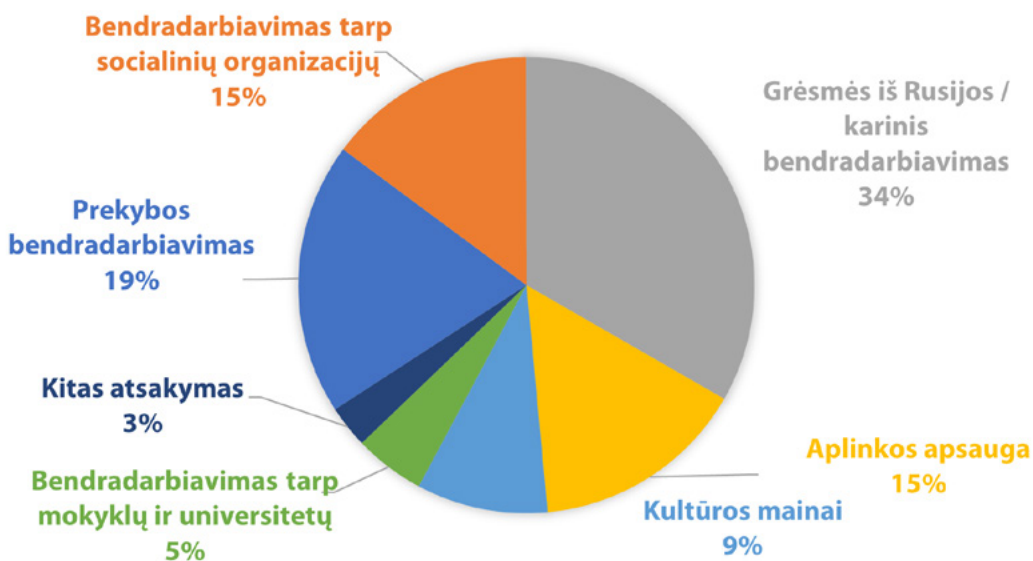
Didžioji dalis respondentų jaučia ryšį su savo gyvenamąja vieta: 55,9% atsakė „Tikrai taip“ ir 26,7% „Labiau taip“. Trečias pagal dydį respondentų skaičius (14,3%) atsakė „Iš dalies taip ir iš dalies ne“. Kiti atsakymai (greičiau ne; tikrai ne; sunku pasakyti) gavo vos kelis procentus.

3. Kuri Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis, jūsų nuomone, yra svarbiausia?

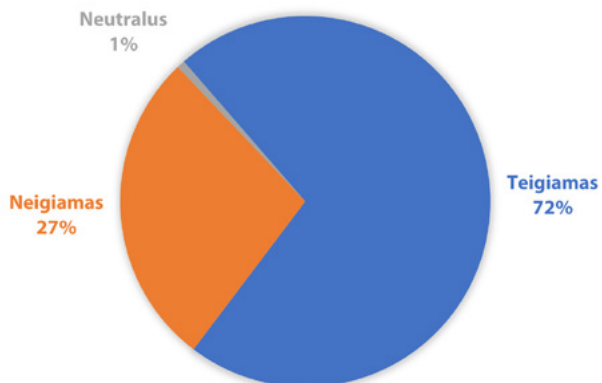
Populiariausi atsakymai apie bendradarbiavimą Baltijos jūros regione buvo:

- Rusijos/karinio bendradarbiavimo grėsmės – 33,3%
- Prekybinis bendradarbiavimas – 19,3%
- Aplinkos apsauga – 15,2%
- 14,8% respondentų rinkosi bendradarbiavimą tarp socialinių organizacijų ir 9,3% kultūrinius mainus.

Įdomu tai, kad šios sritys: mokyklų ir universitetų bendradarbiavimas bei vidaus saugumas sulaukė tik keletos atsakymų, ir atsakymas mokyklų ir universitetų bendradarbiavimas buvo daug populiariesnis nei vidaus saugumas.

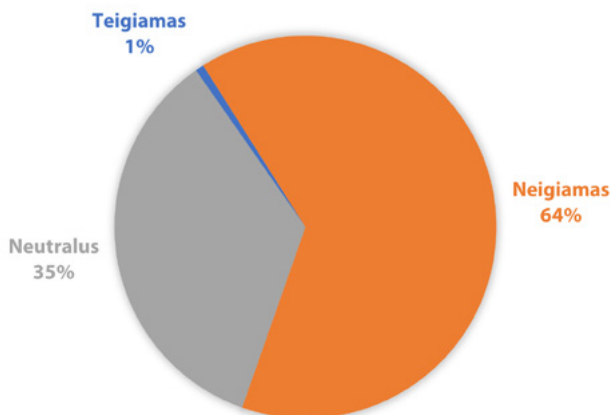

4. Koks jūsų požiūris į Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę)?

Dauguma respondentų teigiamai vertina Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (71,7%). Atsakymą „neutralus“ pasirinko 27,6% ir tik 0,7% buvo neigiamai nusiteikę.

5. Koks jūsų požiūris į Rusijos visuomenę?

Dauguma atsakė (61,8%), kad jų požiūris į Rusijos visuomenę yra neigiamas, 33,5% atsakė, kad yra neutralūs ir tik 0,7% atsakė, kad jų požiūris į Rusijos visuomenę yra teigiamas.

6. Jūsų nuomone, kaimynystė su Rusija yra:

Tarp atsakymų du populiariausi buvo:

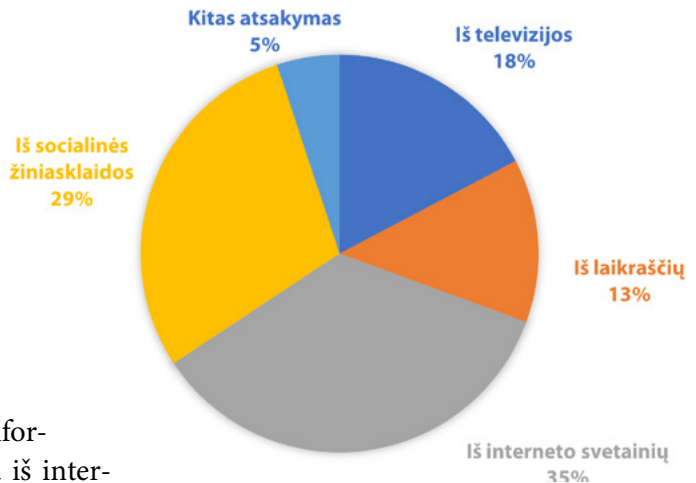
- Rusija yra karinių grėsmių šaltinis – 48,2%
- Rusija suteikia galimybių ir grėsmių vienu metu – 37,9%

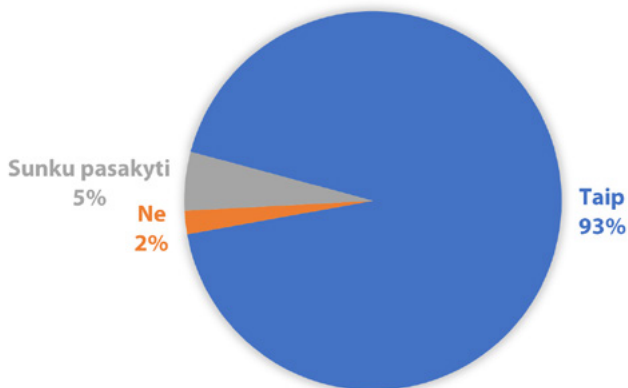
7. Iš kur daugiausiai gaunate informacijos apie dabartinius socialinius ir politinius įvykius?

Populiariausi atsakymai buvo „internetu svetainės“ – 35,1% ir socialiniai tinklai – 29,2%. Tik 17,3% respondentų informaciją gauna iš televizijos, ir 13,3% iš laikraščių. Radiją pasirenko vos keli procentai apklaustųjų.

Kaip matome, studentai informaciją dažniausiai gauna iš interneto (svetainių ir socialinių tinklų) – 64,3%.

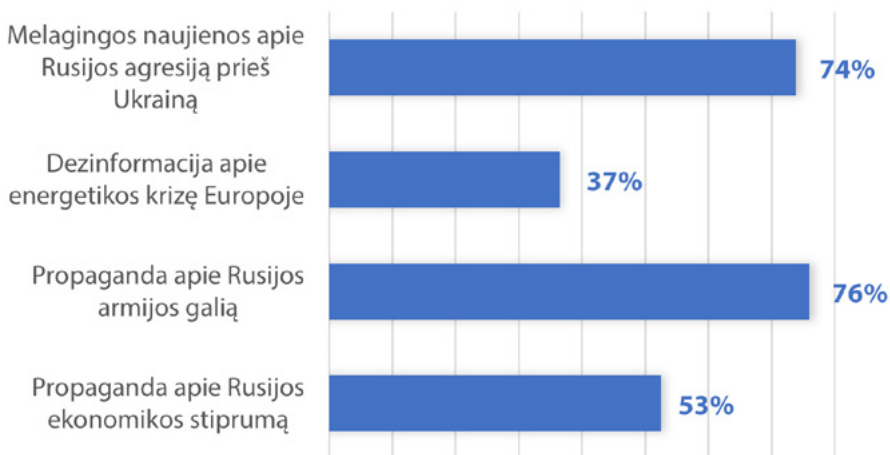

8. Ar matote netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šiuolaikiniame pasaulyje?

93% respondentų atsakė „taip“. Šie 93% mato melagingų naujienų ir dezinformacijos grėsmę šiuolaikiniame pasaulyje.

9. Su kokiais Rusijos dezinformacijos ir netikrų naujienų pavzdžiais susidūrėte?

Respondentų atsakymuose populiariausi buvo šie atsakymai:

- Propaganda apie Rusijos armijos galią – tai mato 76% respondentų;
- Melagingos naujienos apie Rusijos agresiją prieš Ukrainą – 73,8% respondentų;

- Propaganda apie Rusijos ekonomikos stiprybę – 52,5% respondentų;
- Dezinformacija apie energetikos krizę Europoje – 36,5% respondentų.

10. Koks yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis?

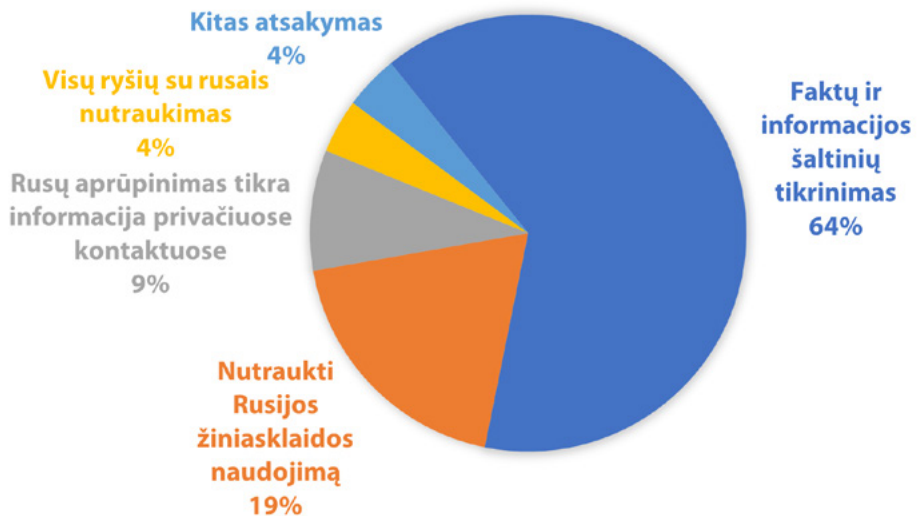
Populiariausi atsakymai buvo:

Faktų ir informacijos šaltinių patikrinimas – 63,9%;

Nustoti naudotis Rusijos medijų priemonėmis – 19%;

Tikros informacijos teikimas rusams privačiais kontaktais – 8,9%;

Nutraukti visus ryšius su rusais buvo ketvirtas pasirinkimas pagal populiarumą, tačiau jį pasirinko vos keli procentai respondentų.

Preliminarių duomenų suvestinė

1. Kaip apibūdintumėte savo tautinę/etninę tapatybę?

Dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų jaučia savo tautinį/valstybinį identitetą. Pagrindiniai atsakymai apklaustose grupėse buvo: esu lenkas 57%; esu lietuvis 67%; esu latvis 72%; esu estas 70,2%.

2. Ar jaučiate ryšį su savo gyvenamąja vieta?

Populiariausi atsakymai visose šalyse (Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija) buvo: „tikrai taip“ ir „labiau taip“.

3. Kuri Baltijos jūros baseino šalių bendradarbiavimo sritis, jūsų nuomone, yra svarbiausia?

Tarp pateiktų atsakymų, du populiariausi Lenkijoje ir Estijoje: „Rusijos grėsmės/karinis bendradarbiavimas“ ir „prekybinis bendradarbiavimas“. Du populiariausi Lietuvoje ir Latvijoje buvo: „prekybinis bendradarbiavimas“ ir „aplinkos apsauga“.

4. Koks jūsų požiūris į Baltijos jūros baseino šalių visuomenes (išskyrus Rusijos visuomenę)?

Visose šalyse dauguma atsakymų yra „teigiamai“, po jų seka „neutraliai“.

5. Koks jūsų požiūris į Rusijos visuomenę?

Pagrindinis atsakymas Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje yra: „neigiamas“, o Lietuvoje: „neutralus“.

6. Jūsų nuomone, kaimynystė su Rusija yra.

Pagrindinis atsakymas visose šalyse yra: „karinių grėsmių šaltinis“, o tada „galimybės ir grėsmės vienu metu“.

7. Iš kur daugiausiai semiatės informacijos apie dabartinius socialinius ir politinius įvykius?

Pagrindiniai atsakymai Lenkijoje ir Estijoje buvo: „iš interneto svetainių“ ir „iš socialinių tinklų“, Latvijoje: „iš socialinių tinklų“ ir „iš interneto svetainių“, o Lietuvoje: „iš socialinių tinklų“ ir „iš televizijos“.

8. Ar matote netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes šiuolaikiniame pasaulyje?

Populiariausias atsakymas visose šalyse buvo „taip“.

9. Su kokiais Rusijos dezinformacijos ir netikrų naujienų pavyzdžiais teko susidurti?

Pagrindinis atsakymas Lenkijoje, Latvijoje, Estijoje buvo: „propaganda apie Rusijos armijos galią“, o Lietuvoje „propaganda apie Rusijos ekonomikos galią“.

10. Koks yra geriausias būdas kovoti su Rusijos propaganda ir netikromis naujienomis?

Populiariausias atsakymas visose šalyse buvo „faktų ir informacijos šaltinių tikrinimas“.

Rezultatų santrauka

Mūsų tyrime dalyvavo 763 mokiniai ir studentai iš keturių valstybių. Apklausa suteikia vertingų įžvalgų apie Lenkijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos jaunimo požiūrį ir suvokimą bei atskleidžia jų tapatybę, saugumo jausmą ir žiniasklaidos vartojimo įpročius. Viso apklausos proceso metu, buvo užtikrinami etiniai sumetimai ir gautas informuotas sutikimas, siekiant išlaikyti tyrimo vientisumą ir pagarbą dalyviams.

Apibendrinant galima teigti, kad didžioji dalis apklausoje dalyvavusių respondentų save tapatina su tautybė ar su savo šalimi, nes jaučia stiprų ryšį su savo gyvenamąja vieta. Dauguma apklaustųjų mano, kad Baltijos šalių bendradarbiavimui yra svarbus prekybinis bendradarbiavimas,

aplinkos apsauga ir karinės grėsmės iš Rusijos. Šie įvairūs atsakymai rodo, kad Baltijos šalių jaunimas yra prisiderinęs prie daugialypio tarptautinių santykių pobūdžio ir supranta, kad susirūpinimas saugumu apima ne tik karines grėsmes.

Apklausos metų tyrėjai siekė įsigilinti į Baltijos šalių jaunimo požiūrį į Rusiją ir Rusijos visuomenę. Pažymėtina, kad dauguma respondentų išreiškė teigiamus jausmus dėl Baltijos jūros esančių šalių visuomenėms. Tačiau, kalbant apie Rusijos visuomenę, didelė dalis turėjo neigiamą požiūrį. Šiems kontrastingiems požiūriams į Rusijos visuomenę, įtakos tikriausiai turi Rusijos vaidmuo vykstančiame kare Ukrainoje, strateginiai jos naratyvai ir istoriniai veiksniai. Rusijos skleidžiamuose pasakojimuose, kaimyninės šalys dažnai vaizduojamos kaip vakarietiškos marionetės arba kaip priešiški dariniai, prisidedantys prie neigiamo suvokimo matomo tyrime.

Apklausos respondentai kaimynystę su Rusija pirmiausia suvokia kaip karinių grėsmių šaltinį, o tik paskui kaip galimybių ir kaip grėsmių šaltinį. Taip yra neabejotinai dėl to, kad pastaruosius 20 metų Putino Rusija vykdė agresyvią užsienio politiką, be kita ko, užpuolusi Gruziją 2008 metais, Ukrainą 2014 metais ir dar kartą 2022 metais, kai Maskva pradėjo didelio masto karą.

Informacinio karo amžiuje, labai svarbu suprasti, iš kur Baltijos šalių jaunimas gauna naujienas. Apklausa parodė, kad jie pirmiausiai informacija apie socialinius ir politinius įvykius gaunama iš svetainių ir socialinių tinklų, pabrėžiant svarbiausią skaitmeninės sferos vaidmenį formuojant visuomenės suvokimą. Televizija buvo antra labiausiai naudojama priemonė tik Lietuvoje, o laikraščiai ir radijas buvo rečiausiai pasirenkami visose šalyse. Be to, apklausa atskleidė aukštą informuotumo apie netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes lygį, o didžioji dalis respondentų šias grėsmes atpažino. Tai parodo jaunimo budrumą manipuluojant informacija ir pabrėžia žiniasklaidos raštingumo bei kritinio mąstymo svarbą naršant šiuolaikiniame informaciniame kraštovaizdyje.

Baltijos šalių jaunimas taip pat nurodė, kad mato netikrų naujienų ir dezinformacijos grėsmes, dažnai susiduria su Rusijos dezinformacija ir propaganda apie Rusijos ekonomikos stiprumą, Rusijos armijos galią ir Rusijos agresiją prieš Ukrainą. Vykstančio karo tarp Rusijos ir Ukrainos metu, jaunimas aktyviai dalyvauja diskusijose apie Rusijos strateginius

naratyvus ir įtakos operacijas. Apskritai, respondentai sutinka, kad svarbiausia priemonė kovojant su dezinformacija yra faktų ir informacijos šaltinių patikrinimas.

Šios išvados rodo, kad Baltijos šalių jaunimas aktyviai ieško patikimos informacijos ir suvokia būtinybę atidžiai išnagrinėti turinį dezinformacijos akivaizdoje, o tai rodo aktyvią poziciją vykstančioje informacinėje kovoje. Apibendrinant, apklausa parodo, kaip Baltijos šalių jaunimas yra budrus ir nusiteikęs saugumui, taip pat, kad imasi iniciatyvos ieškant patikimos informacijos skaitmeninės dezinformacijos eroje.

Kalbant apie būsimus veiksmus ir strategijas, remiantis apklausos išvadomis, rekomenduojamos kelios iniciatyvos, įskaitant bendruomenės kūrimą, regioninio identiteto skatinimą, informacinio raštingumo didinimą, kovą su dezinformacija ir nuolatinių tyrimų vykdymą. Geopolitiniam kraštovaizdžiui ir toliau tobulėjant, politikos formuotojams ir mokslininkams bus labai svarbu suprasti šias percepsijas ir atsakymus. Baltijos šalių jaunimas naršo sudėtingoje ir dinamiškoje aplinkoje, demonstruodamas budrumą ir savo tapatybių įvairovę, ieškodamas patikimos informacijos skaitmeniniame dezinformacijos amžiuje. Šios apklausos tęstinumas yra nepaprastai svarbus siekiant užfiksuoti jaunimo perspektyvų pokyčius realiuoju laiku ir informuoti apie politiką, sprendžiančią Rusijos įtakos operacijų keliamus iššūkius.

Preliminarios rekomendacijos

Yra trys rekomendacijų sritys:

1) **Informuotumo didinimas:** apie esamas grėsmes informacijos ir dezinformacijos srityse bei kitas grėsmes, kylančias iš tradicinės ir socialinės žiniasklaidos, įskaitant dezinformacijos incidentus, jų šaltinių, metodų ir būdų stebėjimą bei atskleidimą; nustatyti ir diagnozuoti bandymus paveikti socialinį susiskaldymą, rinkimų rezultatus ir galimybes kovoti su propaganda bei dezinformacija; informuotumo apie bendras politines, karines, ekonomines ir aplinkosaugines grėsmes Baltijos šalims didinimas.

2) **Igūdžių ugdymas:** apie socialinį atsparumą dezinformacijai, ugdant kompetencijas ir kaip atpažinti klaidinančią informaciją, ir į ją tinkamai reaguoti. Labai svarbu šviesti jaunas žmones, kaip reikia atpažinti dezinformaciją ir įvertinti jos poveikį, stiprinti jų atsparumą melagingam turiniui ir skatinti būtinybę tikrinti žinių šaltinius bei gauti duomenis. Taip pat, rekomenduojama ir toliau aktyvinti jaunas žmones, ugdyti jų kompetencijas atpažinimui ir tinkamam reagavimui į dezinformaciją, kurti tolesnius sprendimus, kaip stiprinti atsparumą melagingam turiniui.

3) **Bendradarbiavimas:** bendrai stebint informacinę aplinką, siekiant nustatyti grėsmes, bet taip pat ir atsirandančias galimybes. Toliau plėtoti tarptautines jaunimo partnerystes ir gilinti bendradarbiavimą tarp projekto partnerių (Lenkija-Lietuva-Latvija-Estija), ir to pasekoje stiprinti Baltijos šalių bendradarbiavimą. Vykdomos veiklos suteikia erdvės visapusiškai ir papildomai pristatyti efektyvius jaunimo aktyvinimo ir dalyvavimo sprendimus (pavyzdžiui, Baltijos šalių jaunimo organizacijų/asociacijų, sprendžiančių minėtus klausimus), kurie ilgainiui pasitarnaus bendram baltiško identiteto kūrimui.

Centrinė, regioninė ir vietos valdžia Baltijos jūros šalyse turėtų atlikti reikšmingą vaidmenį sprendžiant minėtus klausimus. Jie turėtų:

- skatinti nepriklausomą, profesionalią žurnalistiką/masinę žiniasklaidą, kad stebėtų dezinformaciją;
- remti dezinformacijos ir klaidinančios informacijos tyrimus;
- bendradarbiauti su masine žiniasklaida, pilietinės visuomenės organizacijomis ir faktų tikrintojais, kovojant su netikromis naujienomis ir dezinformacija;
- kurti regionines ir tarptautines bendradarbiavimo platformas, siekiant užkirsti kelia netikroms naujienoms ir dezinformacijai.